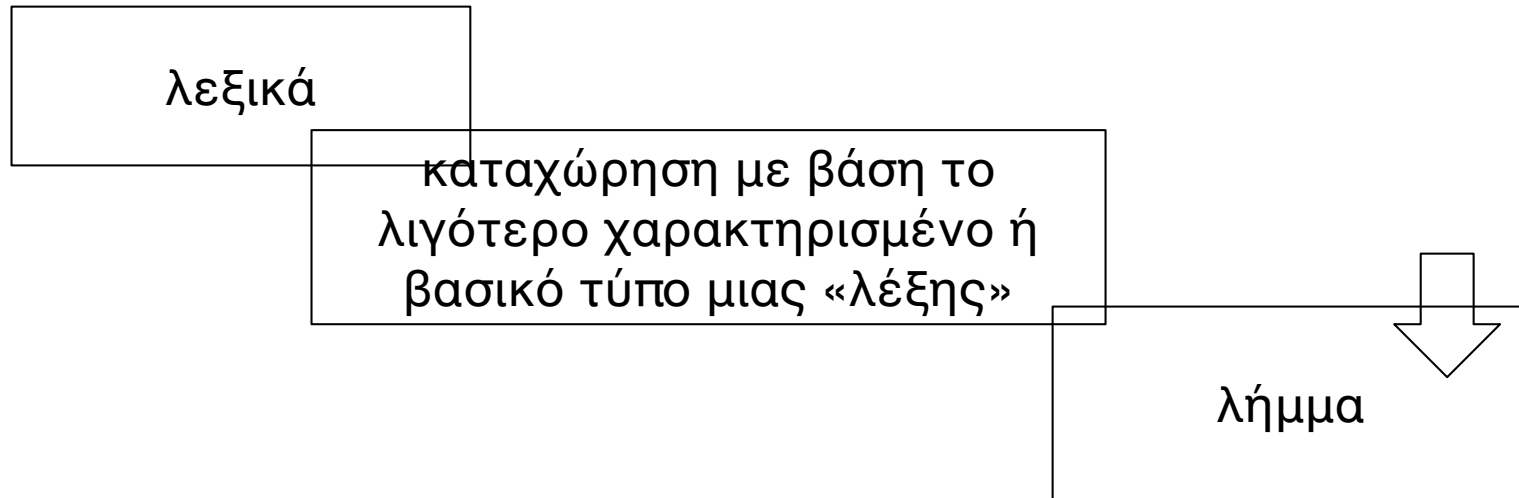

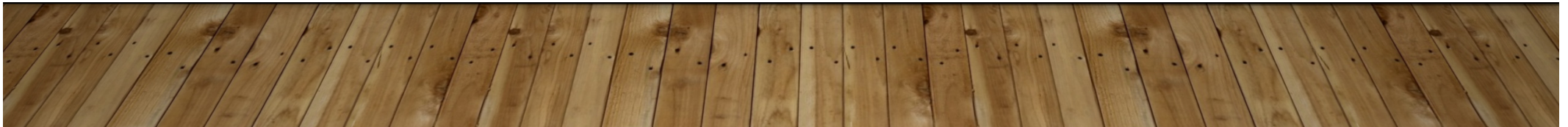
Μάθημα 3, 24/10/2024

ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑ, Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΛΗΜΜΑ

- π.χ. υποκαταστάθηκε → υποκαθιστώ

ΛΗΜΜΑ

Λέξη και λήμμα

- Τα λεξικά καταχωρίζουν τις λέξεις με βάση τον ουδέτερο/κανονικό τύπο τους
- Ο ουδέτερος τύπος “εκπροσωπεί” όλους τους δυνατούς τύπους της λέξης.

➤ Λήμμα/λέξη-κεφαλή/τύπος παραπομπής

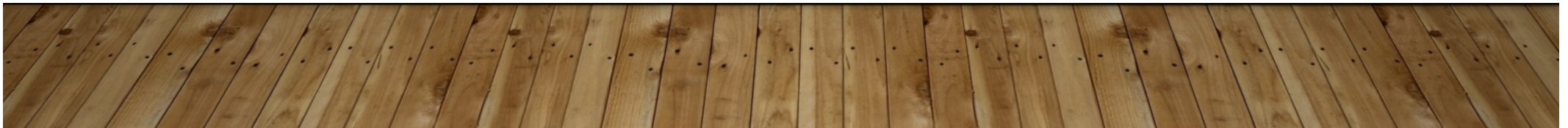
Λαϊκισμός (ο) (κακόσ.) ο έπαινος και η κολλοκρία των αδυνάμων και των ελαττωμάτων του λαού, καθώς και η υιοθέτηση επιχειρημάτων ή θέσεων που ευχαριστούν τον λαό (και γενικά τους πολλούς), χωρίς όμως και να τον αφελούν, με σκοπό την εξασφάλιση της εύνοιάς του. — **Λαϊκίζω** ρ. [ΕΤΥΜ Η λ. μαρτυρείται από το 1887].

Λαϊκισμός – λαϊκότητα. Οι δύο λέξεις αποτελούν τις δύο όψεις της έννοιας «λαϊκός»: την εύσημη που είναι η **λαϊκότητα**, δηλ. το γνήσιο λαϊκό στοιχείο με χαρακτηριστικά την απλότητα και τη λιτότητα, και την κακόσημη πλευρά, που είναι ο **λαϊκισμός**, δηλ. το ψεύτικο, φτεαχτό λαϊκό στοιχείο, που μιμείται τη συμπεριφορά του λαού, για να την εκμεταλλευθεί (πολιτικά, κοινωνικά, καλλιτεχνικά κ.λπ.). Μιλούμε με θετικό πνεύμα για τη λαϊκότητα της σκέψης και της συμπεριφοράς των απλών ανθρώπων του λαού, αλλά με αρνητική χροιά για τον λαϊκισμό στην πολιτική, στα συνθήματα, στη σκέψη, στη συμπεριφορά ανθρώπων, που, χωρίς να προέρχονται από τον απλό λαό, επιχειρούν να τον κολλοκρέσουν, για να αποκομίζουν προσωπικά, πολιτικά ή άλλα οφέλη.

Λαϊκιστής (ο) πρόσωπο (συνήθ. του δημόσιου βίου) που κολλοκρεί τον λαό ή υιοθετεί θέσεις και απόψεις ευχάριστες, όχι όμως και ωφέλιμες, για τον λαό, με σκοπό να κερδίσει την εύνοια και την υποστήριξη του: οε πολιτικός του αντίπαλος τον κατηγορούν ως λαϊκιστή. — **Λαϊκίστρια** (η).

Λαϊκιστικός, -η, -ο αυτός που χαρακτηρίζεται από στοιχεία λαϊκισμού: - λόγος / επίχειρμα / πολιτική / ενέργεια. ❖ ΣΠΟΚΙΟ λ. -ιστικός.

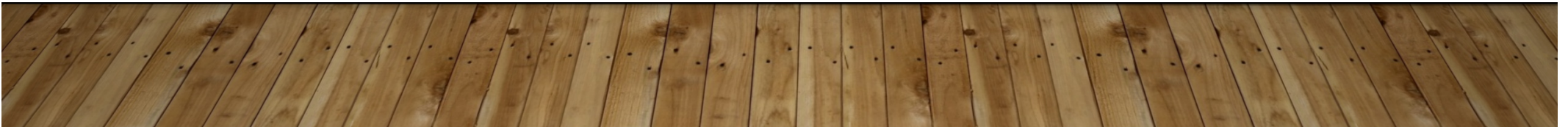
Μπαμπανιώτης, Γ. 1998/2005:985-986

ΛΗΜΜΑ

- Κρύσταλ (2003)

αφηρημένη σημασιακή αναπαράσταση μιας «λέξης», η οποία συμπεριλαμβάνει και όλες τις πιθανές τυπικές παραλλαγές της (δηλ. όλους τους γραμματικούς τύπους)

ΛΕΞΗΜΑ

η αφηρημένη μονάδα (το λήμμα) η οποία αντιπροσωπεύει όλους τους πιθανούς γραμματικούς τύπους και θεωρείται ελάχιστη μονάδα

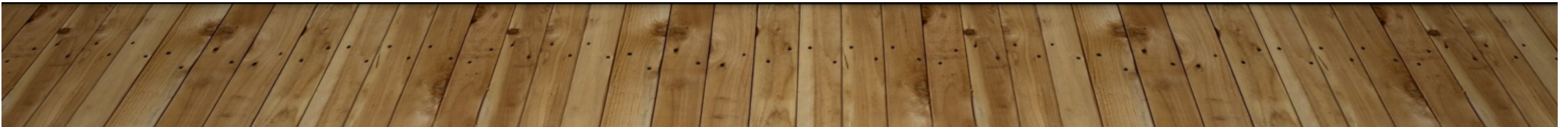
- **Matthews** →

Η αφηρημένη μονάδα η οποία ανήκει στη γραμματική δομή της γλώσσας και οι ιδιότητές της σχετίζονται με χαρακτηριστικά είτε συντακτικής κατηγοριοποίησης (δηλαδή ρήμα, όνομα, πρόθεση) είτε σημασίας

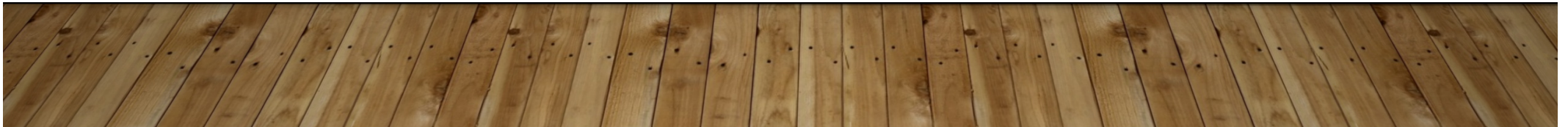
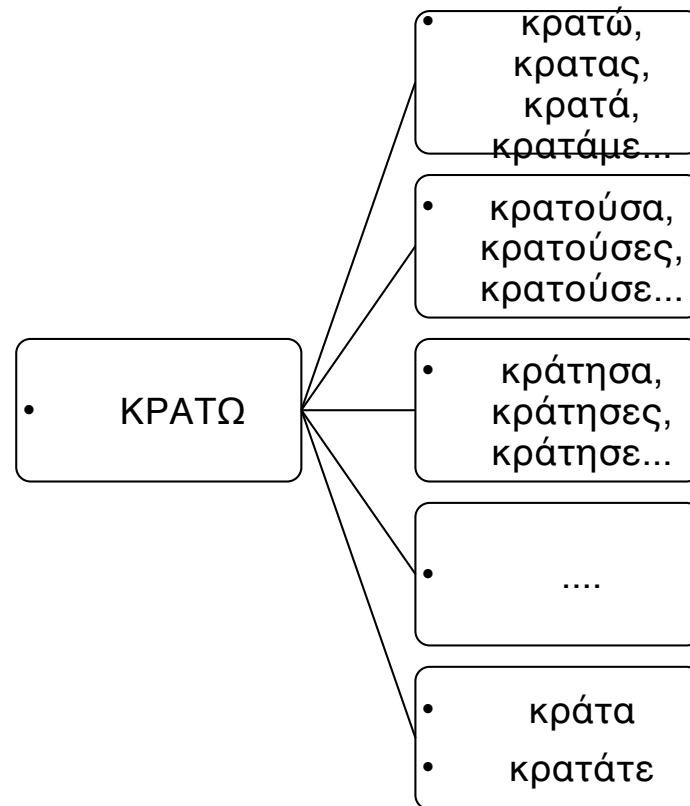
Λέξημα: απόδοση με κεφαλαία ΚΡΑΤΩ

ΛΕΞΗΜΑ

- Επομένως οι «λέξεις» *κρατούσε, κρατά, κράτησε* αποτελούν μαζί με πολλούς άλλους τους γραμματικούς τύπους του λεξήματος **ΚΡΑΤΩ**

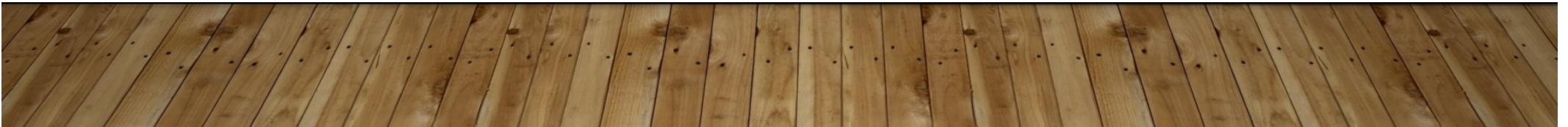
ΛΕΞΗΜΑ

ΛΕΞΗΜΑ

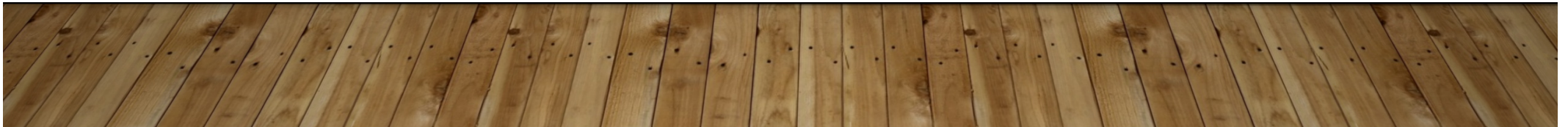
Ο πολιτικός έκαν' ένα βήμα κι ανέβηκε στο βήμα.

- Μέτρηση με βάση τις έννοιες του λεξήματος

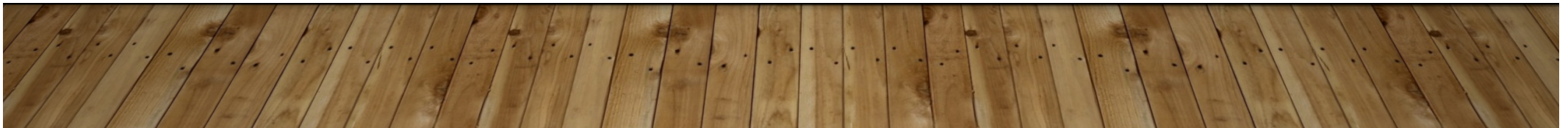
ΛΕΞΗΜΑ

λέξημα	ορθογραφικός τύπος	φωνητ./ φωνολογικός τύπος	γραμματικός τύπος

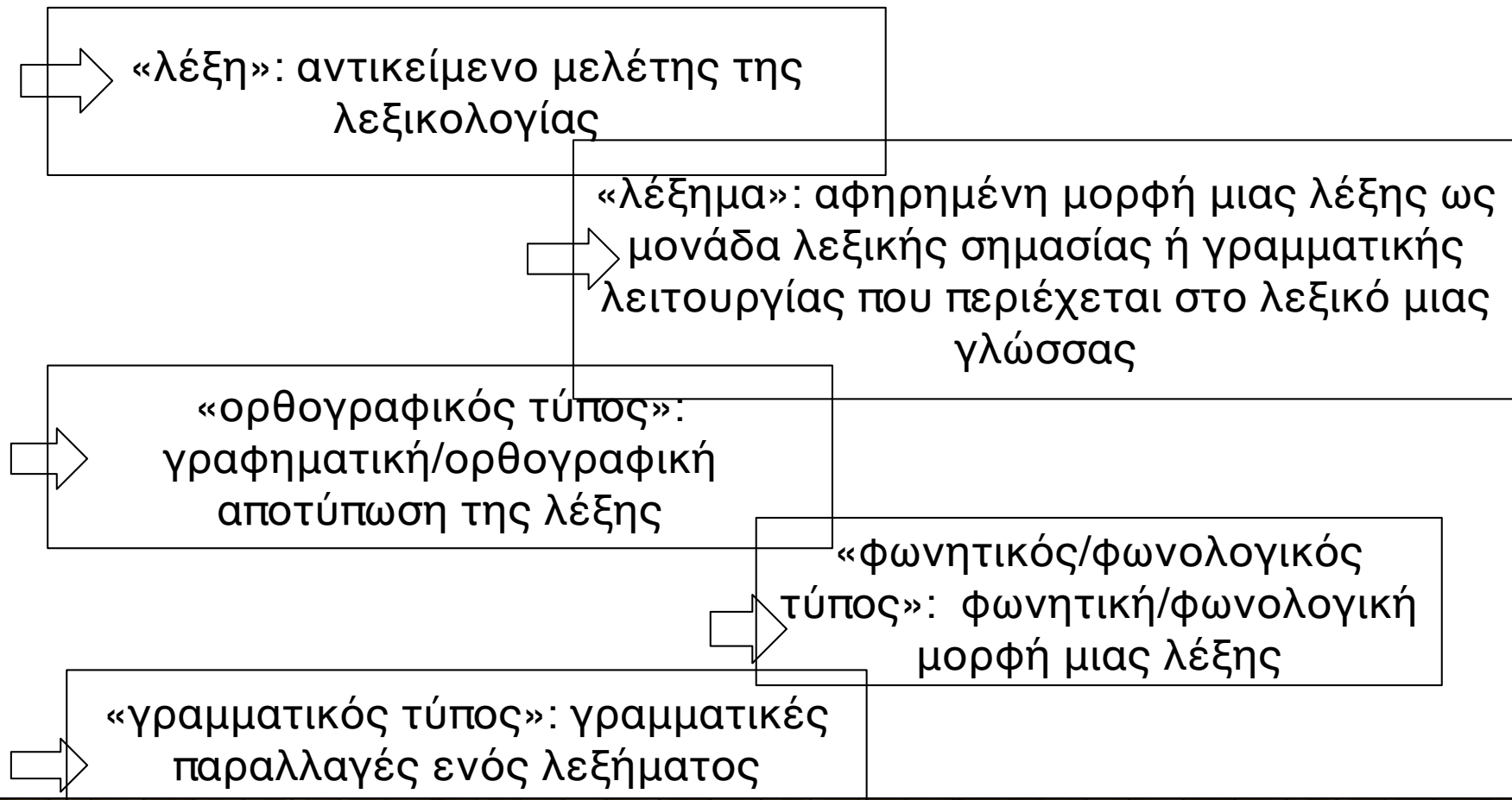

ΛΕΞΗΜΑ

λέξημα	ορθογραφικός τύπος	φωνητ./ φωνολογικός τύπος	γραμματικός τύπος
Ο	ο	[o]	ο
ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ	πολιτικός	[politi'kos]	πολιτικός
ΚΑΝΩ	έκανε	['ekane]	έκανε
ΒΗΜΑ 1	βήμα	['vima]	βήμα
ΒΗΜΑ 2	βήμα	['vima]	βήμα
ΚΑΙ	κι	[ci]	κι
ΑΝΕΒΑΙΝΩ	ανέβηκε	[a'nevike]	ανέβηκε
ΣΕ	στο	[sto]	στο
ΕΝΑΣ	ένα	['ena]	ένα

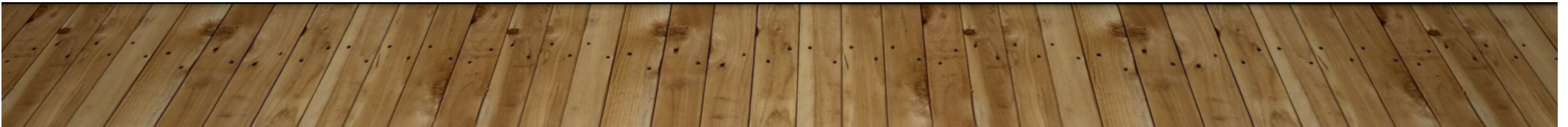

ΟΡΟΙ

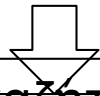
ΠΟΛΥΣΗΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

Το λέξημα με περισσότερες της
μίας σημασίες.

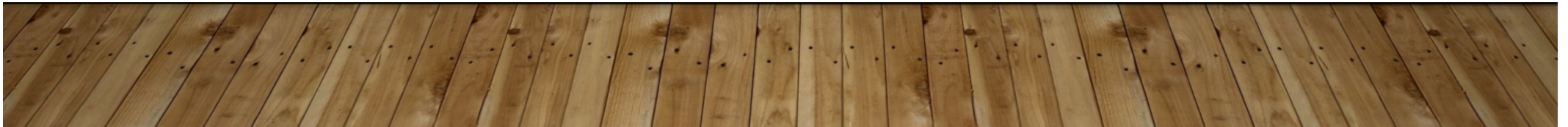
ΠΟΛΥΣΗΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

εντοπισμός

αναζήτηση λεξημάτων στο
λεξικό τα οποία στο ερμηνευμά
τους εμφανίζουν
περισσότερους τους ενός
ορισμούς σημασίας

αρίθμηση & ταξινόμηση:
έκταση χρήσης μιας σημασίας, και με το
πόσο βασική, κυριολεκτική ή πρωταρχική
θεωρείται μια σημασία έναντι των
υπολοίπων

ΠΟΛΥΣΗΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

Λέξημα ΜΑΘΗΜΑ (όνομα, ουδέτερο)	
α/α σημασία	1. κυριολεκτική/βασική σημασία
1 οτιδήποτε μαθαίνουμε [...]	
2 η συστηματική μετάδοση γνώσεων [...]	
3 η διδακτική διαδικασία [...]	
4 η ύλη που διδάσκεται [...]	2,3,4 & 5 μεταφορικές σημασίες
5 η ενότητα [...] για μελέτη [...]	

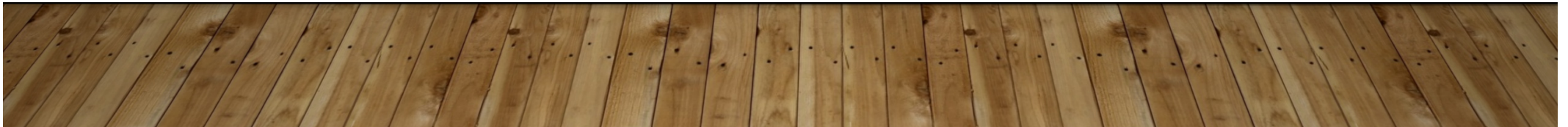
Θα μπορούσε κάθε σημασία να
συνιστά διακριτό λέξημα;

στο πλαίσιο
ομωνυμίας;

ΠΟΛΥΣΗΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

από λεξικολογική πλευρά

- Το σύνολο των γραμματικών τύπων του λεξήματος είναι διαθέσιμο για τη γραμματική πραγμάτωση και των πέντε σημασιών του

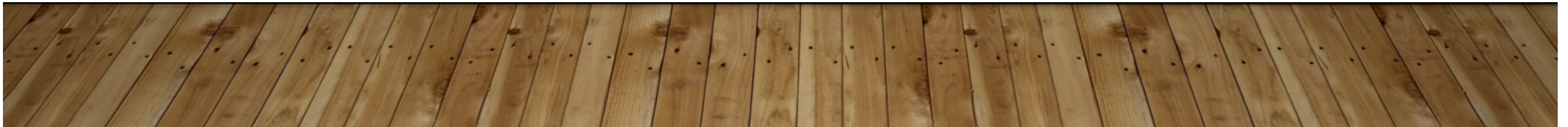

ΟΜΩΝΥΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

Λεξήματα που εμφανίζουν ομοηχία ή/και
ομογραφία

για καθαρά τυχαίους και
συμπτωματικούς λόγους

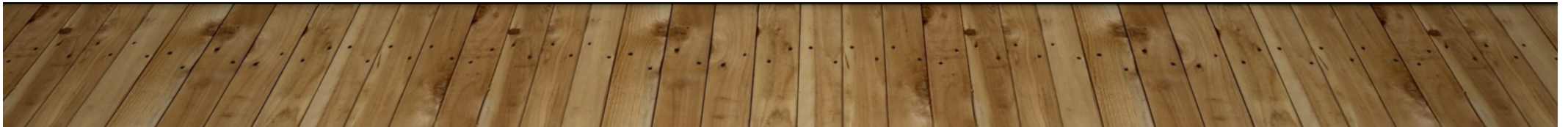

ΟΜΩΝΥΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

ΤΟΝΟΣ 1:
τονισμός λέξεων

ΤΟΝΟΣ 2:
βάρος 1.000 κιλών

απόλυτη ομωνυμία:
κοινοί ορθογραφικοί,
φωνητικοί/φωνολογικοί,
γραμματικοί τύποι

ΟΜΩΝΥΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

Αναζήτηση για: τόνος

5 έγγραφα [1 - 5]

[Λεξικό Τριτοπαύλλο]

τόνος 1 ο [τόπος] **Q18 : I1α.** (φωνητ.) η πιο έντονη προφορά μιας συλλαβής; *Δυναμικός ~*, όταν το τονισμένο φωνήεν προφέρεται πιο δυνατά. *Μουσικός ~*, όταν το τονισμένο φωνήεν προφέρεται σε υψηλότερο ήχο. **β.** (γραμμ.) το σημείο που σημαδεύει τη δυνατότερη προφορά μιας συλλαβής στη γραφή: *Το μονοτονικό καταργεί τους τόνους. Οι τόνοι ήταν τρεις, η οξεία, η βαρεία και η περισπωμένη.* || το άριστα στο δημοτικό σχολείο: *Λέα με τόνο. 2α.* ο βαθμός έντασης της φωνής; *Μιλώ σε υψηλό / χαμηλό τόνο, δυνατά / σιγά. Μην υψάνεις / χαμήλωσε τον τόνο της φωνής σου!* || (μτφ.): *Χαμηλώνω τον τόνο / τους τόνους, γίνομαι διαλακτικότερος. Η αντιπαράθεση έγινε σε υψηλούς τόνους, με οξύτητα. β.* η ποιότητα της φωνής κάθε ανθρώπου, που αποτελεί και το διακριτικό γνώρισμά της. *Ο ~ της φωνής του είναι άγριος / τραχύς / μελωδικός / συμπαθητικός. γ.* το χρώμα της φωνής που εκφράζει τα συναισθήματα, τη διάθεση του ομιλητή: *Μιλούσε με έναν τόνο μελαγχολικό / μελοδραματικό / ψυχρό / θερμό. Η φωνή του είχε έναν τόνο οικειότητας. Μη μου μιλάς σ' αυτόν τον τόνο! Οι συνομιλίες έγιναν σε φιλικό τόνο, σε φιλική ατμόσφαιρα, με διάθεση συνεννόησης. (έκφρ.) (λέω / επαναλαμβάνω κτ.) σε όλους τους τόνους, χρησιμοποιώ όλους τους εκφραστικούς τρόπους για να επισημάνω κτ. δ.* (μτφ.) η ατμόσφαιρα που δημιουργεί κάποιος ή κτ. μέσα σε ένα περιβάλλον: *Σ' αυτό το σπίτι υπάρχει ένας ~ αρχοντιάς. (έκφρ.) δίνω τον τόνο, η συμπεριφορά μου, οι αντιδράσεις μου, η εμφάνισή μου χρησιμεύει ως πρότυπο για να το ακολουθήσουν και άλλοι: Έδωσε τον τόνο στην υπεράσπιση. Η εμφάνισή της δίνει τον τόνο στη μόδα. Η παρουσία της έδωσε τον τόνο στην συγκέντρωση. 3.* (μουσ.) **α.** καθεμιά από τις πέντε μεγαλύτερες αποστάσεις της κλίμακας: *Η απόσταση μεταξύ ντο και ρε είναι ένας ~. β.* κλίμακα στην οποία παίζουν ή τραγουδούν μια σύνθεση: *Τραγουδάει στον τόνο του ντο. Δίνω / χάνω τον τόνο. II.* (ζωγρ.) ο βαθμός έντασης ενός χρώματος: *απόχρωση: Ο καλλιτέχνης χρησιμοποίησε όλους τους τόνους του μπλε / του κόκκινου / του πράσινου / του καφέ. Έναν τόνο πιο ανοιχτό / πιο σκούρο. Οι τοίχοι ήταν βαμμένοι σε απαλούς / σε ζεστούς τόνους. Κάθε χρώμα έχει πολλούς τόνους, αλλά και όλα τα χρώματα μπορούν να βρίσκονται στον ίδιο τόνο.*

[λόγ.: I1: αρχ. τόνος· I2, 3, II: σημδ. γαλλ. ton < λατ. tonus `τέντωμα χορδής` < αρχ. τόνος]

[Λεξικό Τριτοπαύλλο]

τόνος 2 ο : **α.** μονάδα βάρους ίση με χίλια κιλά· μετρικός τόνος: *Αγγλικός ~*, που ισοδυναμεί με 1016 κιλά. Στην Ευρώπη χρησιμοποιείται ο γαλλικός ~. || (για να δηλώσουμε μεγάλη ποσότητα): *Τι μον κουβάλλησε έναν τόνο πορτοκάλια, τι να τα κάνω; β.* Ναυτικός ~, μέτρο χωρητικότητας των πλοίων· κόρος. **γ.** δυναμικότητα φορτηγού αυτοκινήτου σε βάρος φορτίου: *Απαγορεύεται να περάσουν τη γέφυρα φορτηγά πάνω από 3,5 τόνους.*

[λόγ.: < γαλλ. tonne (ε) (θελ) -ος (ήως από αρχαϊκή ταίριαση προς το τόνος 1)]

απόλυτη ομώνυμία

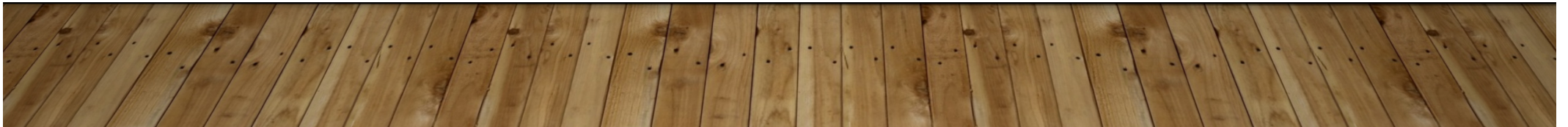
άλλες περιπτώσεις;

ΟΜΩΝΥΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

ΤΟΝΟΣ 1

ΤΟΝΟΣ 2

ΤΟΝΝΟΣ 3:
είδος ψαριού

ΟΜΩΝΥΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

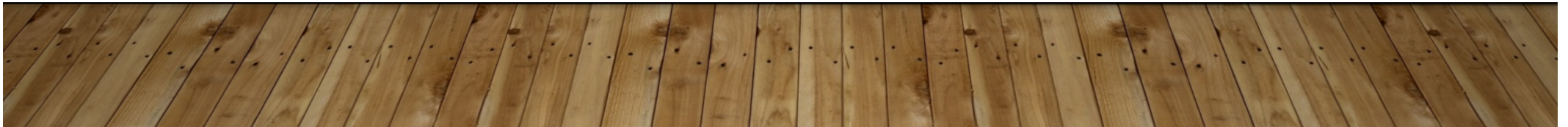
ΤΟΝΟΣ 1

ΤΟΝΟΣ 2

ΤΟΝΝΟΣ 3:
είδος ψαριού

περίπτωση μερικής
ομωνυμίας

ομοηχία ναι
ομογραφία όχι

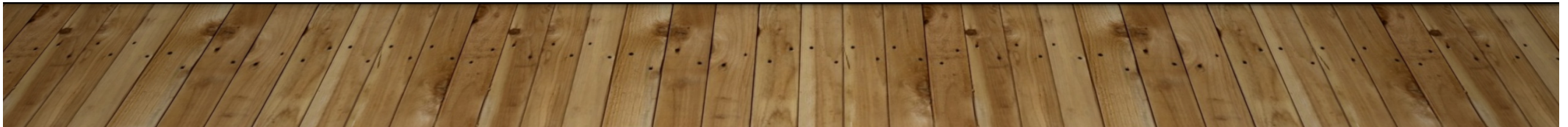

ΟΜΩΝΥΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

ΟΡΟΣ (Ο)

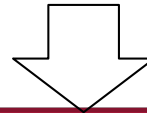
ΟΡΟΣ,
(ΤΟ)

ΟΜΩΝΥΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

ΟΡΟΣ (Ο)

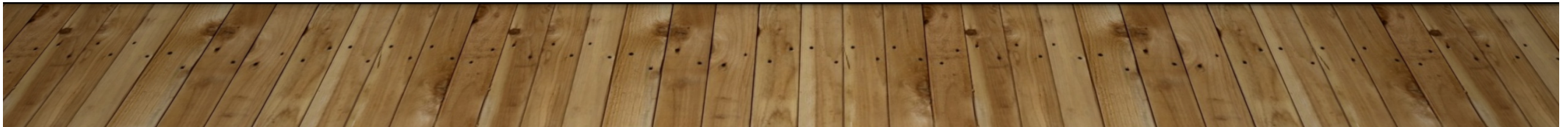
ΟΡΟΣ,
(ΤΟ)

διαφοροποίηση
στους γραμματικούς
τύπους

μερική ομωνυμία

συμπίπτουν μόνο οι
φωνητικοί τύποι του τύπου
παραπομπής τους

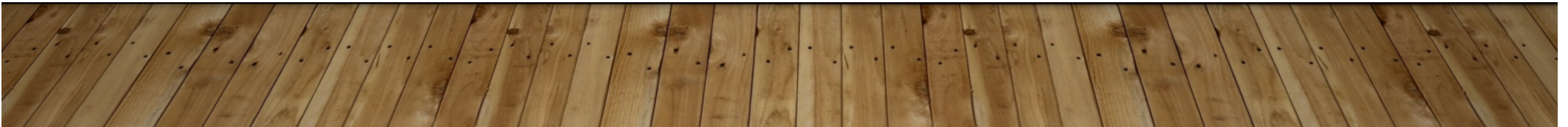
ΟΜΩΝΥΜΙΑ ΛΕΞΗΜΑΤΩΝ;

σήκω

ΣΥΚΟ

δίνει

ΔΙΝΗ

ΟΜΩΝΥΜΙΑ ΛΕΞΗΜΑΤΩΝ;

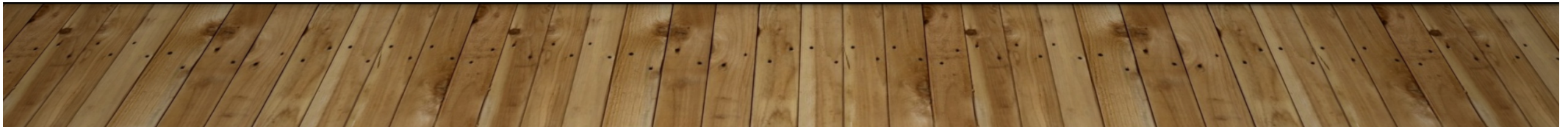
σήκω	ΣΗΚΩΝΩ
------	--------

ΣΥΚΟ

δίνει	ΔΙΝΩ
-------	------

ΔΙΝΗ

ΟΧΙ ΟΜΩΝΥΜΙΑ ΛΕΞΗΜΑΤΩΝ Μερική ομωνυμία μεταξύ δύο γραμματικών τύπων

ΟΜΩΝΥΜΟ ΛΕΞΗΜΑ

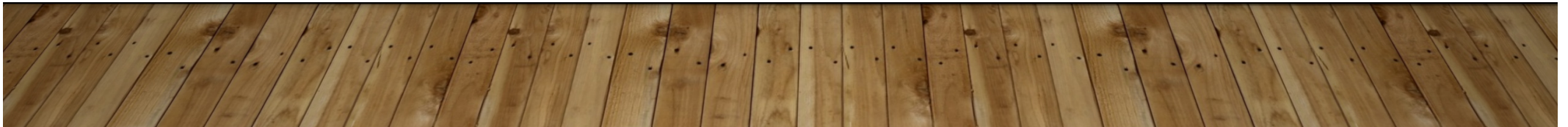
ΛΕΞΙΚΑ

καταγραφή ως ομωνύμων μόνο
των ομόγραφων λεξημάτων
(κοινός ορθογραφικός τύπος) –
με αριθμητικό εκθέτη

ΤΟΝΟΣ 1
ΤΟΝΟΣ 2
ΤΟΝΝΟΣ

ΚΟΜΜΑ 1
ΚΟΜΜΑ 2
ΚΩΜΑ

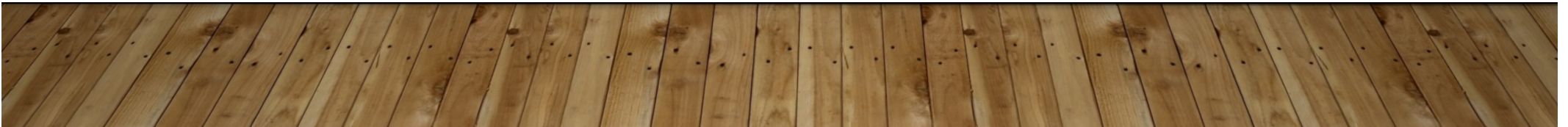
ομώνυμα
λεξήματα

ΛΕΞΗΜΑ

άρα

δεν συμπίπτει με την έννοια της λέξης ως ακολουθία γραφηματικών χαρακτήρων ανάμεσα σε κενά διαστήματα

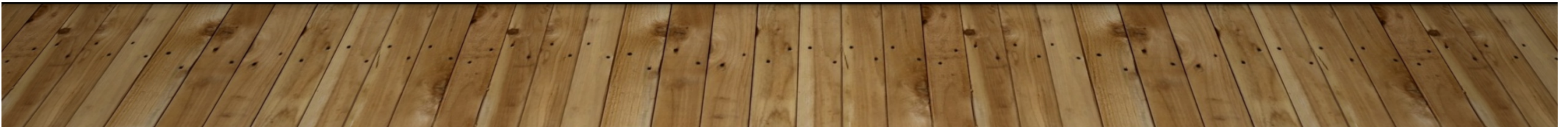

ΠΟΛΥΛΕΚΤΙΚΟ ΛΕΞΗΜΑ

σκληρός δίσκος:
αποθηκευτικό μέσο
υπολογιστών

μοιάζει φωνολογικά και δομικά
με φράση

αποτελούν συντακτική
δομή, ονοματική φράση;

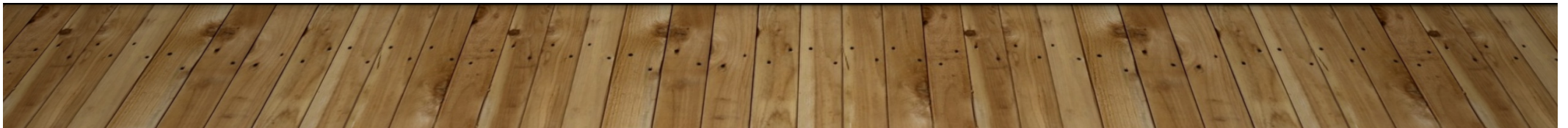
ΠΟΛΥΛΕΚΤΙΚΟ ΛΕΞΗΜΑ

Διαγνωστικά κριτήρια αντιδιαστολής προς τις ΟΦ:

- (α) τα συστατικά τους δεν μπορούν ανεξάρτητα να συνταχθούν με κάποιον άλλο προσδιορισμό χωρίς να χάσουν τη σημασία τους (*πολύ σκληρός δίσκος)
- (β) δεν μπορούν να παρεμβληθούν στοιχεία ανάμεσα στις λέξεις (*ο σκληρός που λέγαμε δίσκος)
- (γ) δεν αντιστρέφεται η σειρά των όρων (*δίσκο σκληρό αγόρασε)
- (δ) δεν επαναλαμβάνεται το άρθρο στο δεύτερο ουσιαστικό (*ο σκληρός ο δίσκος)

(Ράλλη, 2005: 199-203)

πλυντήριο πιάτων

ΠΟΛΥΛΕΚΤΙΚΟ ΛΕΞΗΜΑ

χαλαρά πολυλεκτικά
συνθετα

μορφολογική δομή, όχι
συντακτική

ανεξάρτητο πολυλεκτικό
λέξημα
ΣΚΛΗΡΟΣ ΔΙΣΚΟΣ

ανεξάρτητη καταχώρηση
στο λεξικό ;

αποφυγή καταχώρησης ως
ανεξάρτητα λήμματα

ΠΟΛΥΛΕΚΤΙΚΟ ΛΕΞΗΜΑ

(37) Upratas Webmail :: Εισερχόμενα x Παράλληλη αναζήτηση x Πλούση | Κασετόφωνο x x x +

https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/search.html?lq=δίσκος&ldq=

Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αναζήτηση για: δίσκος

2 εγγραφές [1 - 2]

[Λεξικό Τρανσουλλίδης]

δίσκος ο [δίσκος] **Q18** : **I1**. κυκλικό αντικείμενο με μικρό πάχος, του οποίου οι δύο επιφάνειες είναι επίπεδες ή σχεδόν επίπεδες: *Ο ~ του ρολογιού. Ο ~ της ζυγαριάς. Ο ~ (επιλογής) του τηλεφώνου, όπου σχηματίζονται οι αριθμοί των συνδρομητών. Ιπτάμενος? ~.* || η ορατή επιφάνεια ενός ουράνιου σώματος: *Ο ~ του ήλιου. α.* (αθλ.) ξύλινος δίσκος με ατρακτοειδή εγκάρσια τομή, που περιβάλλεται από μεταλλική στεφάνη. || δισκοβολία: *Νίκησε στο δίσκο. β.* (τεχν.) μηχανήμα κοπής, του οποίου το κύριο εξάρτημα είναι ένας οδοντωτός περιστρεφόμενος δίσκος. *γ.* (ανατ.) *μεσοσπονδύλιος ~*, μέσο συνένωσης των σπονδύλων μεταξύ τους. **2α.** κυκλική πλάκα από πλαστική ύλη, της οποίας οι δύο επιφάνειες έχουν λεπτές σπειροειδείς χαράξεις και όπου έχουν αποτυπωθεί μουσική ή άλλοι ήχοι: *Ακούω μουσική από δίσκους. ~ με τις φωνές Ελλήνων ποιητών. ~ 33 / 45 στροφών. Εγγραφή δίσκου. Ο ~ κυκλοφόρησε σε δέκα χιλιάδες αντίτυπα. Βάζω το δίσκο στο πικάπ να παίξει. ~ μακράς διάρκειας / μικρός / μεγάλος / διπλός ~. Οι δύο πλευρές του δίσκου. Χρυσός / πλατινένιος ~*, που απομακρύνεται τιμητικά στον τραγουδιστή, όταν οι πωλήσεις ενός δίσκου του υπερβούν έναν ορισμένο αριθμό. **β.** (πληροφ.) *σκληρός ~*, κυκλική βάση σε σχήμα δίσκου, με επικάλυψη μαγνητικού υλικού, που χρησιμοποιείται για την εγγραφή πληροφοριών με ψηφιακή μορφή και είναι μόνιμα προσαρμοσμένη στον ηλεκτρονικό υπολογιστή. || (ισπάν.) *εύκαμπτος ~*, δισκέτα. || **σκεύος** που αποτελείται από μία επίπεδη συνήθ. κυκλική, τετράγωνη ή ορθογώνια επιφάνεια με ελαφρά υπερυψωμένα τα άκρα και που χρησιμοποιείται στο σερβίρισμα: *Ο σερβιτόρος φέρνει στο δίσκο τα πιάτα και τα ποτήρια. (έκφρ.) του τα πηγαίνουν / τα θέλει όλα στο δίσκο, για κτ. που τα θέλει όλα έτοιμα, χωρίς ο ίδιος να κάνει τίποτε. ~ μνημόσυνο, δίσκος με τα κάλλυβα. Ο άγιος ~*, όπου τοποθετείται ο άρτος κατά την προετοιμασία της Θείας Ευχαριστίας. || *Ο ~ της εκκλησίας*, που του περιφέρουν στην εκκλησία, για να προσφέρουν οι πιστοί χρήματα για τους φτωχούς: *Στη διάρκεια της λειτουργίας βγαίνει ο ~. ΦΡ βγάζω δίσκο / περιφέρω το δίσκο της επατείας*, ζητώ με τρόπο μειωτικό για την αξιοπρέπειά μου την υλική βοήθεια των άλλων. **δισκάκι** το ΥΠΟΚΟΡ στη σημ. ||, και στη σημ. **I2α**, για δίσκο 45 στροφών.

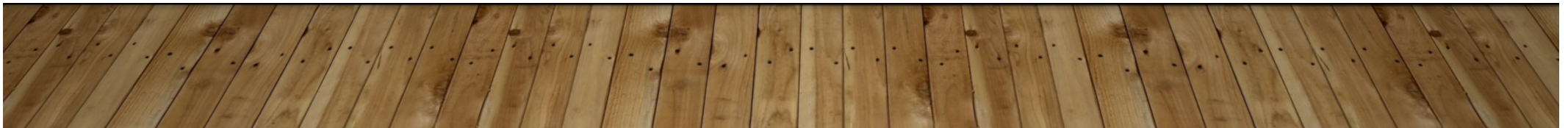
[I1: ελνστ. *δίσκος*; I: λόγ.: 1α: αρχ. *δίσκος*; 1β, 1γ, 2α: γαλλ. *disque* (στη νέα σημ.) < λατ. *discus* < αρχ. *δίσκος*; 2β: αγγλ. *disk*]

[Λεξικό Κριαρά]

δίσκος ο. **1)** **Εκφρ.** *δίσκος του κόσμου = ην*: (Τζάνε, Κρ. πόλ. 179³). **2)** (Εκκλ.) ο άγιος δίσκος της εκκλησίας: δίσκος χρυσός ... και ιερά ποτήρια, διά ... τα άχραντα μυστήρια (Ιστ. Βλαχ. 1659). [αρχ. ουσ. *δίσκος*; Η λ. και σημ.]

Type here to search

10:37 21/10/2020

ΠΟΛΥΛΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

ιδιωματισμοί

γραμματικά πολύπλοκες εκφράσεις που έχουν τη μορφή φράσεων, τα συστατικά των οποίων δεν αποτελούν αυτόνομα σημασιακά συστατικά

μαλλιά κουβάρια

σιγά τα λάχανα

τα τσουγκρίσαμε

το βάζω στα πόδια

Η σημασία τους δεν μπορεί να αποδοθεί στη σύνθεση των σημασιών των λέξεων που το απαρτίζουν

ΙΔΙΩΜΑΤΙΣΜΟΙ

(α) Δεν τροποποιούνται τα συστατικά τους χωρίς να χαθεί η ιδιωματική τους σημασία (*τα έβαλε στα πόδια, το έβαλε στα πόδια της)

(β) Δεν συνδέονται παρατακτικά με άλλα ίδια στοιχεία (*το έβαλε στα πόδια και στα χέρια)

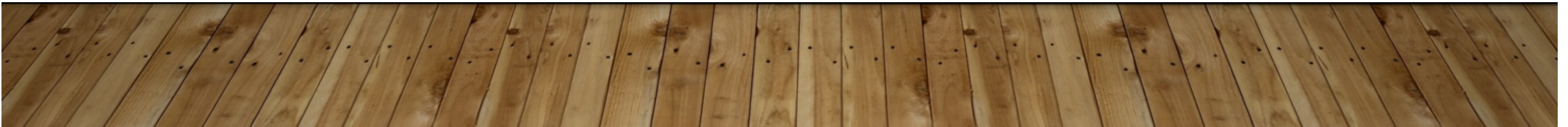
(γ) Δεν αλλάζει η σειρά των όρων *Στα πόδια που το έβαλε!

(δ) Δεν συνδέονται αναφορικά με κάποιο άλλο στοιχείο (*Η Μαρία το έβαλε στα πόδια και ο Γιάννης το έβαλε επίσης)

(ε) Δεν αντικαθίστανται από συνώνυμους όρους (*τού έθεσε/ τοποθέτησε στα πόδια)

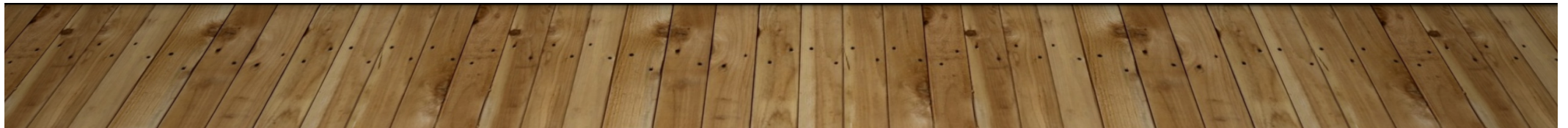
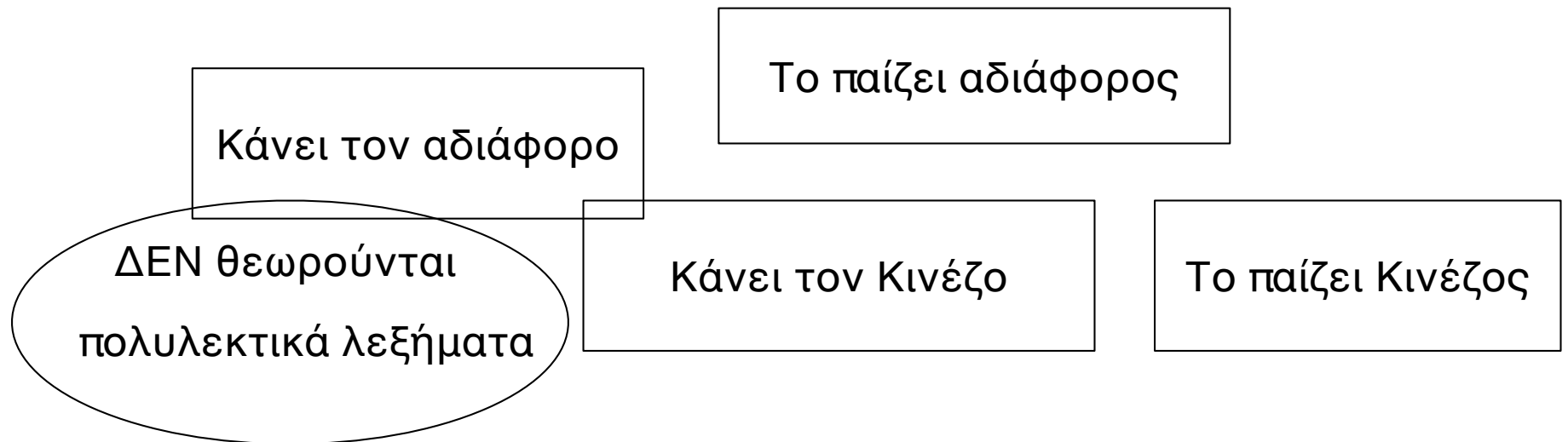
(στ) Κάποια γραμματικά χαρακτηριστικά (όπως αλλαγή φωνής ή γραμματικού τύπου) δεν είναι δυνατόν να συμβούν (Τα πόδια βάλθηκαν από τη Μαρία)

σιγά τα λάχανα

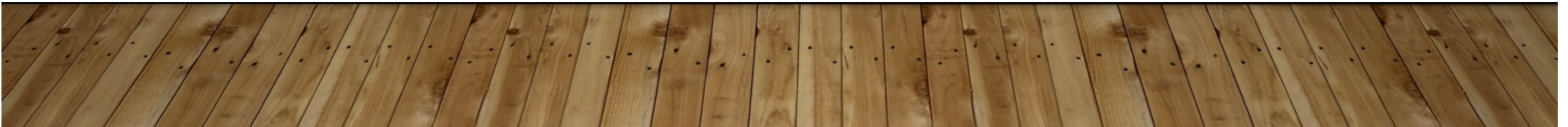
ΠΑΓΙΩΜΕΝΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

- Συντακτική παγίωση
- Δεν χάνουν την ιδιαίτερη μη κυριολεκτική τους σημασία αν επιχειρήσουμε να υποκαταστήσουμε κάποιο συστατικό τους με μια συνώνυμη φράση

ΛΕΞΗ

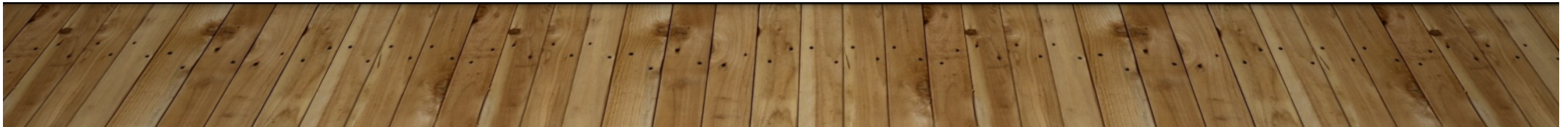
Η «λέξη» ορίζεται διαφορετικά ανάλογα με τη μορφή με την οποία πραγματώνεται
Φωνητικός/φωνολογικός τύπος, ορθογραφικός τύπος, γραμματικός τύπος, λέξημα

ΛΕΞΙΚΟ - ΛΕΞΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ

Σύμφωνα με τη γενετική θεωρία, το λεξικό (lexicon) αποτελεί τον κατάλογο που περιέχει όλες τις λέξεις μιας γλώσσας μαζί με ιδιοσυγκρασιακές πληροφορίες σχετικά με τις συντακτικές, σημασιολογικές, φωνολογικές και μορφολογικές τους ιδιότητες.

Σύνταξη

ΛΕΞΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ

Τα λεξικά στοιχεία συγκροτούν το λεγόμενο λεξικό (lexicon)

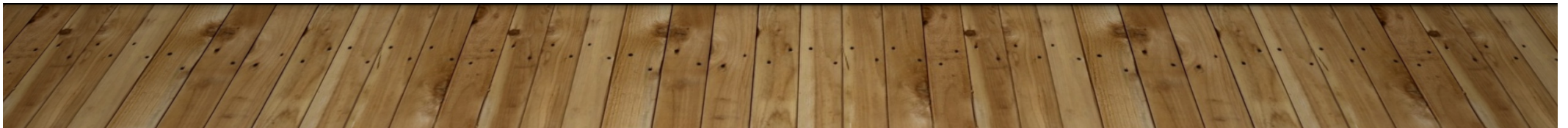
είναι καταχωρημένα σε αυτό με τη μορφή
λεξικού λήμματος

Περιέχουν πληροφορίες:

- **κατηγορίας (δηλαδή σε ποια συντακτική κατηγορία ανήκει) κατηγοριακά χαρακτηριστικά (π.χ. [\pm Ρηματικό], [\pm Ονοματικό])**

**τέσσερις πιθανοί
συνδυασμοί**

Ρήμα [+P, -O] π.χ. δίνω, είμαι, έρχομαι
Όνομα [-P, +O] π.χ. άνθρωπος, ψωμί, αγάπη
Επίθετο [+P, +O] π.χ. ήμερος, έξυπνος
Πρόθεση [-P, -O] π.χ. σε, από, με

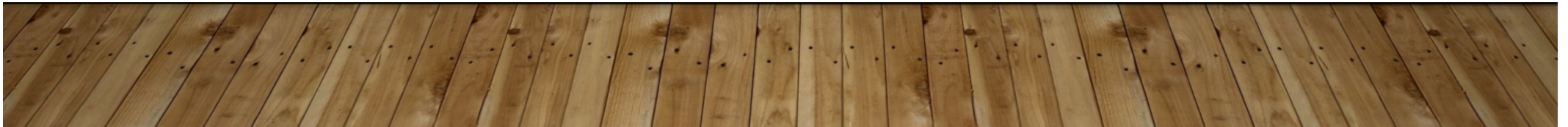
ΛΕΞΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ

Κατηγοριακά χαρακτηριστικά δευτερεύουσας κατηγορίας

- Τα ονόματα διακρίνονται σε κύρια (Γιάννης, Μαρία) ή κοινά (βιβλίο, ζώο, δέντρο) ([±κοινό])
- Αν δηλώνουν ή όχι μια οντότητα που αριθμείται ή όχι ([±αριθμήςιμο])

π.χ. δύο βιβλία

*δύο/πολλά αλεύρια δυο κιλά αλεύρι

ΛΕΞΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ

- Εκτός από τα κατηγοριακά χαρακτηριστικά τα λεξικά στοιχεία φέρουν και πληροφορίες σχετικά με το είδος των συμπληρωμάτων που μπορούν να λάβουν
- Αρχικά ΟΦ, ΠρΦ, Π & επιλογικούς περιορισμούς (έμψυχο, άψυχο, ανθρώπινο, μη ανθρώπινο)

Θεματικό πλέγμα
αποτύπωση της λογικής δομής ενός
κατηγορήματος (πόσα ορίσματα
λαμβάνει), σημασιολογική σχέση
μεταξύ τους

Θεματικοί ρόλοι

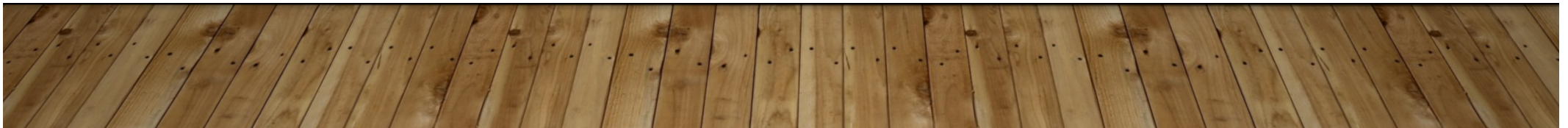
ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΛΕΓΜΑ

- δίνω

ΔΡΑΣΤΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ
i	j	k

- [Ο Γιάννης]i έδωσε [το γλυκό]j [στην Ελένη]k

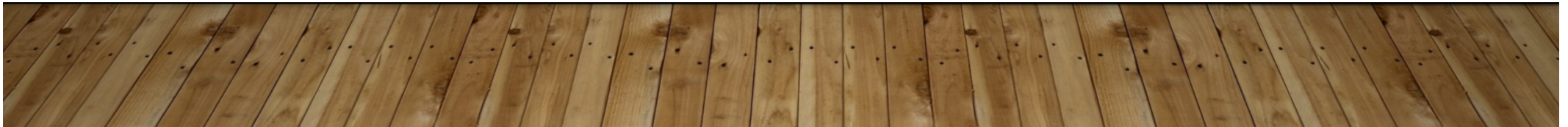
Ο θεματικός ρόλος του ΔΡΑΣΤΗ εκχωρείται στην ΟΦ *Ο Γιάννης*, ο θεματικός ρόλος του ΑΠΟΔΕΚΤΗ στην ΟΦ *το γλυκό* και ο θεματικός ρόλος του ΣΤΟΧΟΥ στην ΠΦ *στην Ελένη*

ΛΕΞΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ

- Λεξικό λήμμα ενός ονοματικού στοιχείου
παιδί [-P, +O, +κοινό, +αριθμήσιμο]
- Λεξικό λήμμα ενός ρηματικού στοιχείου (κατηγορήματος)
τρώω: [+P, -O, -βοηθητικό]

ΔΡΑΣΤΗΣ	(ΑΠΟΔΕΚΤΗΣ)

ΛΕΞΙΚΟ ΛΗΜΜΑ & ΛΕΞΙΚΟ

φιλό [filó] & **-άω, -ιέμαι** Ρ10.1 : αγγίζω με τα χείλια (ελαφρά προτεταμένα και συνήθ. μισάνοιχτα) για να εκδηλώσω έρωτα, αγάπη, σεβασμό κτλ. προς κάποιο πρόσωπο (γενικότη. έμψυχο) ή αντικείμενο: ~ κπ. στο μάγουλο / στο μέτωπο / στο στόμα. ~ το χέρι κάποιου, ως ένδειξη σεβασμού, ευγνωμοσύνης ή ως φιλοφρόνηση. Έκανε το σταυρό της και φίλησε τη θαυματουργή εικόνα. Την αγκάλιασε και τη φίλησε τρυφερά / παθιασμέ να. (προφ.) σε / σας ~!, χαιρετισμός (συνήθ. στο τέλος συνομιλίας, συνδιάλεξης, επιστολής κτλ.) προς οικείο πρόσωπο. Φίλα μου τα παιδιά! (όρκος) ~ σταυρό, ορκίζομαι, επιβεβαιώνω ότι λέω αλήθεια. ΦΡ ~ κατουρημένες ποδιές*. ΠΑΡ Χέρι που δεν μπορείς να (το) δαγκάσεις, φίλα το, να συμβιβάζεσαι, να υποκύπτεις σε αντίπαλο που είσαι ανίσχυρος να βλάψεις. || (παθ.) ανταλλάσσω φιλιά με κπ.: Αγκαλιάστηκαν και φιλήθηκαν συγκινημένοι. Έπιασε τον άντρα της να φιλιέται με μια ξανθιά.

[αρχ. φιλιῶ (αρχική σημ.: 'αγαπῶ')]

Ετυμολογία
α

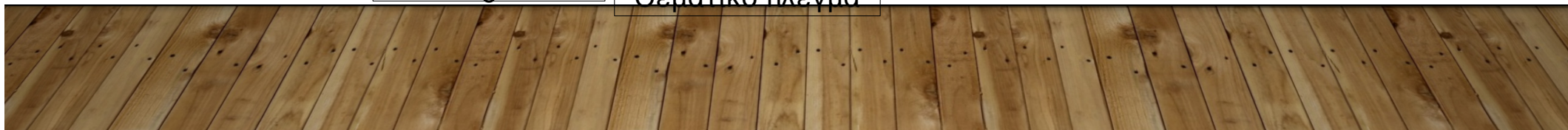
Φωνητικός τύπος

Κατηγοριακό
χαρακτηριστικό
ό

Θεματικό πλέγμα

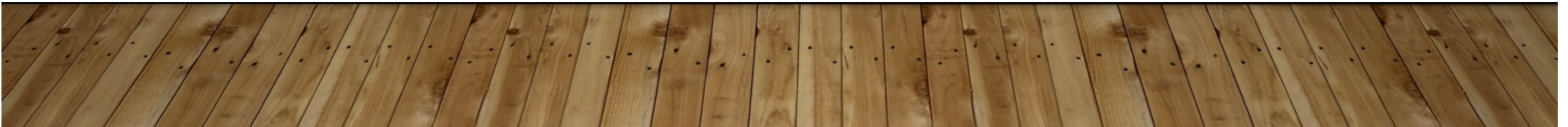
Σημασία

Παραδείγματα
α

ΤΑΞΕΙΣ ΛΕΞΕΩΝ

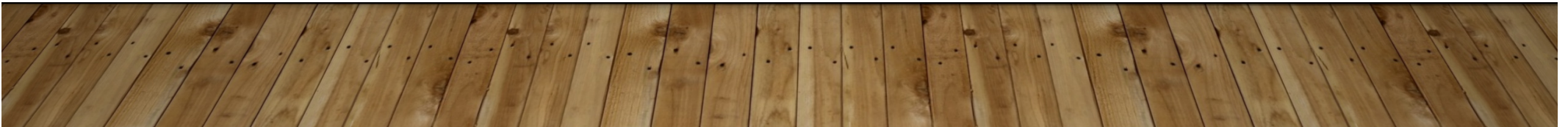
Ο Γιάννης θα έρθει με το λεωφορείο στην Πάτρα.

ΤΑΞΕΙΣ ΛΕΞΕΩΝ

Γιάννης έρθει λεωφορείο Πάτρα

* Ο θα με το στην

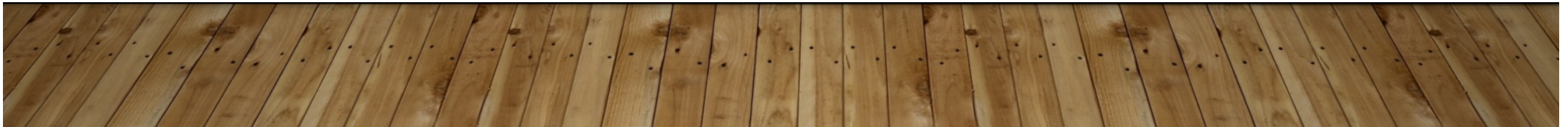
ΤΑΞΕΙΣ ΛΕΞΕΩΝ

λεξικές λέξεις
φορείς σημασίας

λεξική σημασία
λεξικότητα

γραμματικές λέξεις
φορείς γραμματικής
λειτουργίας

γραμματική σημασία
γραμματικότητα

ΤΑΞΕΙΣ ΛΕΞΕΩΝ

Τάξεις λέξεων

μέλη
αλληλοϋποκαθί-
στανται

Ανοικτές τάξεις λέξεων:

- μεγάλα σύνολα
- γρήγορη ανανέωση
- φέρουν λεξική σημασία

Κλειστές τάξεις λέξεων:

- μικρά σύνολα
- αργή ανανέωση
- φέρουν γραμματική / λειτουργική σημασία

μέλη που δύσκολα
αλληλοϋποκαθίσταντ
αι

Ανοικτές τάξεις και κλειστές τάξεις λέξεων: συνιστούν διχοτομία

• Κλίμακα λεξικότητας - γραμματικότητας / συνεχές

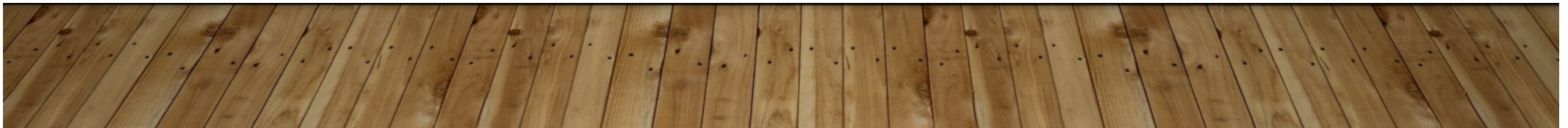
⇒ 4 βαθμίδες:

(α) [+ λεξικό - γραμματικό]: Ο, Ρ, Επίθ, Επιρρ

(β) [+ λεξικό - γραμματικό]: Προθ, Συνθ, Ποσοδ

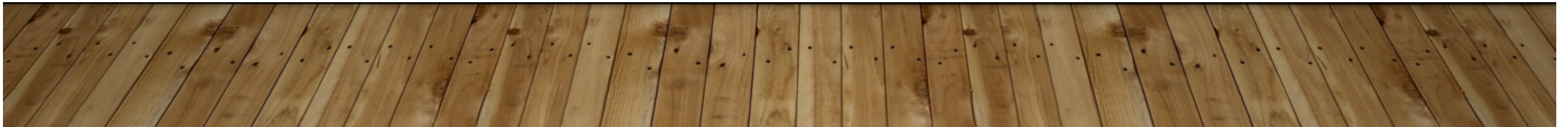
(γ) [+ λεξικό + γραμματικό]: Αντων, Δεικτικά

(δ) [- λεξικό ++ γραμματικό]: Προσδ, Βοηθ. Ρ.

ΛΕΞΙΚΟΤΗΤΑ - ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

1η βαθμίδα	2η βαθμίδα	3η βαθμίδα	4η βαθμίδα
Παιδί, μπάλα	Με, σε, για	Αυτός, δικός μου, οποίος	Ένα, το, της, ο
Πιάνω διαβαζω	Και, ή	Χθες, εδώ, τώρα	Έχω, είμαι
Εύκολος, ωραίος	Πολλοί, πολύ, όλοι	Μου, σου, του	
Εύκολα, ωραιο	Εντούτοις, συνεπώς		

1ο ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΑΝΑΘΕΣΗ - ΠΑΡΑΔΟΣΗ 30/10/2024 @23.59 ΣΤΟ E-CLASS

